

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

BLOG: TÜRK DÜNYASI YÜKSELİŞTE: TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI ZİRVESİ - 28.12.2021

Deniz ÜNVER

Blog No: 81
28.12.2021

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

12 Aralık 2021de, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ev sahipliği yapılan 8. Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan Devlet Başkanları; Macaristan Başbakanı ve Türk Keneşi Genel Sekreteri'nin katılımıyla gerçekleşmiştir[1].

Zirvenin tarihi, Orta Asya devletlerinin bağımsızlığının 30. yıldönümüyle kesişmekteydi[2]. Yeşil Teknolojiler ve Dijital Çağda Akıllı Şehirler temalı zirvede, Türk devletlerinin liderleri küresel gündemdeki önemli konuları tartıştılar ve örgütün geleceği hakkında karara varmışlardır[3]. Gündemdeki önemli konular Türk Yatırım Fonunun oluşturulması ve Türk Dünyası 2040 Vizyonu belgesi'nin onayıydı. Türk Devletleri Teşkilatı liderleri, bölgedeki önemli siyasi ve ekonomik gelişmeleri tartışmışlar ve bu konulara yönelik olarak örgütün uluslararası arenadaki artan önemi ve geleceğine vurgu yapmışlardır.[4] Zirvede ticaretin ve yatırımların artırılması, ulaştırma ve lojistik, yeşil ve yenilenebilir enerji başta olmak üzere tüm olası alanlarda etkin işbirliğinin daha da güçlendirilmesi ve desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir[5]. Cumhurbaşkanı Erdoğanın teklifi üzerine, Azerbaycan Cumhurbaşkanı, Ermenistan işgali altında bulunan Azerbaycan topraklarının tarihi bir zafer ile kurtulması sebebiyle ödül almıştır[6]. Zafer, Zengezur Koridoru aracılığıyla Türk dünyasının birliğine önemli ölçüde katkı yapmış[7] ve bölgedeki barış elde edilmesi ve denge kurulması için bir fırsat yaratmıştır. Zirvede dikkat çeken bir diğer nokta ise

Teşkilatın Başkanlığının Azerbaycandan Türkiyeye geçmesi ve İstanbul Bildirisinin Devlet Başkanları tarafından kabul edilmesidir[8].

Türk Devletleri Teşkilatının 8. Zirvesi yapılmadan önce, Dışişleri Bakanları toplantısı 11 Kasım 2021de İstanbulda gerçekleşmiştir[9]. Toplantıda, Türk Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu tarafından bakanların Türk Keneşi/Konseyi adının Türk Devletleri Teşkilatına çevrilmesini kabul ettikleri açıklanmıştır.[10] Bu bilgi ertesi gün olan 8. Zirvede doğrulanmıştır. Bu konuda Cumhurbaşkanı Erdoğan şu açıklamayı yapmıştır: Kurumsal yapısını geliştiren ve bölgesinde ve ötesinde saygınlığını arttıran Konseyimizin adını Türk Devletleri Teşkilatına değiştiriyoruz. Açıkçası, bu tarihi değişim sadece söylemle sınırlı kalmamalıdır, eyleme de geçmelidir.[11]

Ayrıca Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu Teşkilatın dönüşüm aşamasında olduğuna değinmiştir. Buna ilişkin Çavuşoğlu,; Köklerimizi unutmadan birliğimizi sağlamlaştırdıkça uluslararası gücümüzü güçlendireceğiz demiştir[12]. Bakan Çavuşoğlu, üye ülkelerin ekonomilerinin geliştirilmeye ihtiyacı olduğunu da eklemiş ve ekonomilerimizi birleştirmek için lojistik ve ulaşım alanında işbirliği ve dayanışmamızı geliştirmeliyiz[13] demiştir. Geçen yıl Dağlık Karabağ Savaşından sonra uygulanabilir hale gelen Zengezur Koridorunun Türk devletleri arasındaki ekonomik bağları olduğu kadar refahı da geliştirmesi beklenmektedir.[14]

8. Zirvenin önemli gelişmesi ise Türk Dünyası 2040 Vizyonu başlıklı stratejik belgenin kabulü olmuştur[15]. Bu belge, Teşkilatın Onursal Başkanı Nursultan Nazarbayevin girişimiyle ile kabul edilmiştir. Nazarbayeve göre bu belge gelecekte Türk ülkeleri arasındaki karşılıklı çıkar alanlarındaki işbirliğini gösteren bir rehber olarak kabul edilmelidir.[16] 2040 Vizyonu ile, imzacı ülkeler için ikili ticaret anlaşmaları yapmak ve sınırları açmak daha kolay olacağından, Türk dünyasının daha güçlü dış politikaya ve güvenlik işbirliğine sahip olacağı ve ayrıca daha fazla ekonomik işbirliği içinde olacağı tahmin edilmektedir.[17]

Zirvenin bir diğer önemli gelişmesi ise Cumhurbaşkanı Erdoğanın KKTCyi, Türk Devletleri Teşkilatının bir üyesi olarak görmek istediğini belirtmesi olmuştur.[18] Zirve sırasında Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türk Dünyasının ayrılmaz bir parçası olan Kıbrıs Türklerine yönelik ambargoyu ve izolasyonu yumuşatmak için yapacağınız değerli desteğe güveniyorum demiştir.[19]

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türk devletlerinin liderlerine terör ile mücadelede daha fazla işbirliği yapmaya çağırmıştır[20]. Cumhurbaşkanı, Günümüzün hastalığı olan İslamafobi ve zenofobiye karşı bir arada hareket etmeliyiz demiştir[21].

Türk Devletleri Teşkilatı Avrasya bölgesinde olduğu kadar uluslararası arenada da önemli bir yer kazanmaktadır. Bu sebeple kendi özgün ve karışık tarihinin bilinmesi gerekmektedir. Teşkilatın tarihi; 30 Ekim 1992'de Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan liderlerinin o zamanki Türkiye Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın girişimiyle Ankara'da bir araya geldiği tarihe kadar uzanmaktadır.[22] Bu görüşmeden sonra katılımcılar ekonomik ve siyasi bir birliğin kurulduğunu bildirmişlerdir.[23] Bu görüşmeden sonra, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatının kurulmasına ilişkin bir anlaşmanın 12 Temmuz 1993te, Almatide imzalandığı bildirilmiştir[24]. 2009da, tarihi

Nahcivan Anlaşmasının imzalanması ile örgüt, Türk Keneşi/Konseyi ismi ile Türk devletleri arasındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur[25] ve kurulduğu esnada hükümetlerarası bir grup niteliğinde olmuştur[26]. Ortak tarihsel, dilsel ve kültürel bağlardan ötürü bu örgütün sosyal, ekonomik ve kültürel bağları geliştireceği beklenmekteydi[27]. Bundan dolayı, Sovyetler Birliğinin çöküşü ve Türk halklarının birleşme isteğinin örgütün kurulmasına yol açtığı söylenebilir[28]. Daha iyi işbirliği ve bütünleşme hedefi ile örgütün çatısı altında 1993te Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY), 2008de Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlementer Asamblesi (TURKPA), 2010da Uluslararası Türk Akademisi, 2011de Türk İş Konseyi ve son olarak 2012de Türk Kültür ve Miras Vakfı gibi değişik kurumlar oluşturulmuştur[29].

Bütün bunlar göstermektedir ki, yakın zamandaki siyasi gelişmeler ve de özellikle Asyanın uluslararası arenada yükselmesinden ötürü Türk Devletleri Teşkilatı ve dolaylı olarak da Ankara daha fazla nüfuz kazanmıştır. Asyanın yükselişi ile, Türk ülkelerinin kapladığı coğrafya, ticaret yolları için daha çekici bir yer hâline gelmiştir. Çinin yakın zamanda başlatılan Kuşak Yol Girişimi gibi projeler bunun açık göstergesidir. Çinin ve bölgenin yükselmesi ile stratejik yeri sebebiyle Türk dünyası, dünya siyaseti ve ticaretinde çok önemli bir konuma gelmiştir. Türk dünyasındaki hareketlilik ve Türk Devletleri Teşkilatının artan prestij ve etkinliği de bu tezi kanıtlamaktadır. Teşkilat ve üyelerinin gelecekte karşılıklı çıkar alanlarında daha çok bütünleşeceği söylenebilir. Ayrıca, Türkçe konuşan ülkelerin yükselişte olduğu ve gelecekte bu ülkelerin dünya siyasetinde daha büyük roller üstlenebileceği söylenebilir. Bu, Ankaranın rolünü daha da kuvvetleneceği anlamına gelmektedir.

**Fotoğraf: https://www.aa.com.tr/en/analysis/analysis-from-turkic-speaking-countries-to-turkish-states/2422657*

[1] Eighth Summit of the Organization of Turkic States was held in Istanbul, turkkon.org, December 12 , 2021,https://www.turkkon.org/en/haberler/eighth-summit-of-the-organization-of-turkic-states-was-held-in-istanbul_2394

[2] Eighth Summit of the Organization of Turkic States was held in Istanbul, turkkon.org.

[3] Ibid.

[4] Ibid.

[5] Ibid.

[6] Ibid.

[7] Ibid.

[8] Ibid.

[9] Turkic Council revamps image, aims to boost ties through transformation, Daily Sabah.

[10] Ibid.

[11] Turkic Council reforms into Organization of Turkic States, TRT World, November 13, 2021, https://www.trtworld.com/turkey/turkic-council-reforms-into-organization-of-turkic-states-51608

[12] Turkic Council revamps image, aims to boost ties through transformation, Daily Sabah.

[13] Büşra Nur Çakmak and Ruslan Rehimov, Turkic grouping to change its name to Organization of Turkic States: Turkish foreign minister, Anadolu Agency, November 11, 2021, https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkic-grouping-to-change-its-name-to-organization-of-turkic-states-turkish-foreign-minister/2418130

[14] Ibid.

[15] Turkic Council reforms into Organization of Turkic States, TRT World.

[16] Ibid.

[17] Turkic Council revamps image, aims to boost ties through transformation, Daily Sabah.

[18] Turkey urges Turkish Cypriot membership in Turkic Council, Hürriyet Daily News, November 12, 2021, https://www.hurriyetdailynews.com/turkish-president-inaugurates-turkic-council-general-secretariat-building-169326

[19]Turkey urges Turkish Cypriot membership in Turkic Council, Hürriyet Daily News.

[20] Ibid.

[21] Ibid.

[22] Cooperation Council of Turkic Speaking States Marks Ten Years Since First Summit in Almaty, Astana Times, Novemeber 1, 2021, https://astanatimes.com/2021/11/cooperation-council-of-turkic-speaking-states-marks-ten-years-since-first-summit-in-almaty/

[23] Cooperation Council of Turkic Speaking States Marks Ten Years Since First Summit in Almaty, Astana Times.

[24] Ibid.

[25] Turkic Council reforms into Organization of Turkic States, TRT World.

[26] Ibid.

[27] Ufuk Ulutaş and Oktay F. Tanrısever, The Turkic Council on the 10th Anniversary of the Nakhchivan Agreement: A View from Turkey, SAM, 2019, https://www.turkkon.org/assets/pdf/haberler/special-publication-turkic-council-10th-anniversary-of-the-nakhchivan-agreement-1909-38.pdf

[28] Cooperation Council of Turkic Speaking States Marks Ten Years Since First Summit in Almaty, Astana Times.

[29] Turkic Council revamps image, aims to boost ties through transformation, Daily Sabah.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "BLOG: TÜRK DÜNYASI YÜKSELİŞTE: TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI ZİRVESİ - 28.12.2021." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2021 / 81. Aralık 28. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/Blog/BLOG-TURK-DUNYASI-YUKSELISTE-TURK-DEVLETLERI-TESKILATI-ZIRVESI-28-12-2021

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır